

4 הערות על הסנקציות נגד איראן שנכנסו לתוקף

05.11.2018 13:38 עודכן ב: 18:04

[אודי אבנטל](#)

צילום: בלומברג

מפגינים שורפים את תמונתו של טראמפ מול שגרירות ארה"ב לשעבר בטהראן, במאי

1. זהירות איראנית ראויה לציון בתחום הגרעין.

באופן מפתיע, איראן נמנעה עד כה מלהגיב במישור הגרעיני נגד [פרישת ארה"ב מההסכם](#) והשבת הסנקציות. היה ניתן לצפות שטהראן לא תמחל על כבודה ותמשיך לציית להסכם בעודה סופגת עונשים, אלא תתפתה לעשות שימוש בהרחבה מבוקרת ומדודה של תוכנית הגרעין כמנוף שידחף ביתר שאת את אירופה לעמוד נגד הסנקציות האמריקאיות.

הדבר לא קרה (בינתיים). מעבר להצהרות של יו"ר הוועדה האיראנית לאנרגיה אטומית, צלאחי, והמנהיג חמינאי על היערכות [להרחבת התוכנית](#), איראן לא סטתה ממחויבותיה על פי הסכם הגרעין. מה ניתן ללמוד מכך? שתחת לחץ הסנקציות האמריקאיות, המשטר האיראני חושש שהפרת ההסכם תקים עליו גם את האירופים, באופן שיקלע אותו לבידוד כלכלי, יחריף את התסיסה מבית ויקרין על יציבותו.

2. חוסר זהירות איראני ראוי לציון בתחום הטרור.

פעולות איראן, שנועדו להתנקש במתנגדי משטר על אדמת אירופה (בצרפת ובאחרונה [בדנמרק](#)), מפתיעות – בין השאר נוכח התלות של איראן במדיניות אירופה על רקע הסנקציות האמריקאיות, ובצל ניסיון העבר הארוך שהוכיח, כי לפעילות מסוג זה השפעה הרסנית על יחסי הצדדים (זכורה במיוחד בהקשר זה "[פרשת מיקונס](#)"). ("אז מדוע איראן יורה לעצמה ברגל?

התשובה היא, שהמשטר בלחץ על רקע המחאה המסרבת לדעוך באיראן והרמת ראש של ארגונים בדלניים (כפי שהמחיש [פיגוע הראווה באהוואז](#)) ולכן אחד מהשניים: או שמדובר בטעות תחת לחץ, או ששווה למשטר לשלם מחירים כדי לסלק אימים ישירים עליו.

3. מאסטרטגיה של "לחץ מקסימלי" באבחה אחת, להגברתו ההדרגתית.

החלטת ממשל טראמפ להעניק פטורים זמניים מהסנקציות [לשמונה מדינות](#) ולהמתין, בשלב זה, עם פעולות שימנעו מאיראן גישה ל SWIFT-מנגנון הסליקה ומרכז העצבים של המערכת הפיננסית הבינ"ל) - אינן משקפות "מצמוץ" אמריקאי. הממשל הבין, כי לחץ אגרסיבי מדי עלול לזעזע את שוק הנפט ולהקפיץ את מחירו בצורה לא מבוקרת, באופן שיקזז את אפקט צמצום ייצוא הנפט האיראני (מאז מאי, ירידה של מעל 30%) על כלכלת איראן.

הקשיים להניע את סעודיה להגדיל את תפוקות הנפט, בין היתר על רקע [פרשת חאשוקג'י](#) (שעשויה להתברר גם הזדמנות), ואיתות של השוק כשמחיר החבית טיפס לפני כחודש עד כ-80 דולר - שיכנעו את הממשל להרפות מעט מהלחץ. מעבר לכך, לחץ הדרגתי עשוי להתברר כאסטרטגיה לא פחות יעילה; הוא מאפשר לא לדחוק את איראן אל הקיר, אך להותיר מעל לראשה חרב בדמות ביטול הפטורים ומניעת גישה ל SWIFT.

נחישות הממשל האמריקאי להמשיך ולהדק את הברגים הומחשה באיומו של שר האוצר מנוצ'ין בסוף השבוע, כי אם אירופה תפעל להקים מנגנון עוקף, SWIFT ארה"ב תגיב לכך בצורה אגרסיבית.

4. מיקוד האסטרטגיה האמריקאית.

ארה"ב מכריזה כי מטרת הלחצים היא שינוי יסודי בהתנהגות משטר האייתולות. בנאום מכוון בחודש מאי הציב שר החוץ האמריקאי, פומפאו, לאיראן 12 דרישות מפורטות. יש הרואים בהן גזירה שלא ניתן לעמוד בה וסימן כי כוונת הממשל היא בכלל להחליף את המשטר האיראני הנוכחי. בנסיבות אלה, וככל שתעמיק תחושת האיראנים כי זו אכן מטרת העל של הממשל, הסיכוי שאיראן תיכנס למו"מ מהותי פחות דרמטית - ומנגד גובר הסיכון כי היא תגיב בהרחבת תוכנית הגרעין או בפעולות טרור של שליחיה נגד כוחות ואינטרסים אמריקאיים באזור.

כדי לנסות ולשנות דינמיקה בעייתית זו, על הממשל [למקד את דרישותיו](#): תיקון הסכם הגרעין, מניעת סיוע באמל"ח ובציוד צבאי לגורמי טרור ולמדינות בהתאם להחלטות מועצת הביטחון וריסון תוכנית הטק"ק. בנוסף, חשוב שהממשל יגבש ויציג לאיראן שורה של "גזרים" תמורת שיתוף פעולה; וכן ימשיך להבהיר כי הוא אינו חותר לשינוי משטר (כפי שהצהיר היועץ לביטחון לאומי, בולטון, בביקורו בישראל).

אל"מ אבנטל מסיים בימים אלה שירות ארוך במערכת הביטחון